

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Praesertim Augustini, Et Thomae Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Sacramentis In Genere Et Specie - Libros Octo Complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput 41. Legibus Ecclesiasticis de impedimentis dirimentibus etiam
hæretici usque adeò ligantur, ut si cum aliquo ejusmodi impedimento
matrimonium contrahant, invalidè contrahant.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73212](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73212)

si, ubi nihil ante de nuptiis agitur: ipse raptor (ad matrimonium dirimendum) dicit non debet, cum habuerit mulieris assensum, & prius eam desponsaverit, quam cognoverit, licet parentes reclamarent, à quibus eam dicitur rapuisse.

352 Et quamvis alius raptor sit, qui non matrimonii contrahendi, sed libidinis duntaxat expediendae causâ puellam per vim abducit; idèdque Bonacina de matrim. q. 4. p. 18. n. 3. censet, talem raptum sufficere ad matrimonium dirimendum, poenâque supradictas incurrendas. Rectius id negant Sanchez disput. 13. citatâ, Perez, Dicastillo, aliique communis. Quia Tridentinum de illis solis agit, qui rapiunt in ordine ad matrimonium, illiusque lædunt libertatem. Si tamen puella, in raptu violata, ex hoc cogeretur in matrimonium consentire, raptor ipsius, licet directè non violaret nisi puellæ castitatem; indirectè violaret ipsius ad matrimonium cum raptore libertatem. Idèdque tunc procedere videretur opinio Bonacinae.

353 Quamvis etiam raptor non censetur, qui precibus & blanditiis, vel etiam dolo feminam abducit, ad matrimonium cum ipsâ contrahendum. Si tamen preces tam importunæ fuerint, ut ipsâ difficillimè potuerit resistere, idèdque violentiâ potuerint æquiparari, matrimonium cum taliter raptâ nullum est. Sanchez, Gutierrez, Bonacina, Dicastillo, &c.

354 An matrimonium cum sponsa, per vim abductâ à sponso, validum sit? variant Authores. Si quidem affirmant Barbosa in citatum cap. 6. Concilii Tridentini n. 6. cum Henriquez, Rodriguez, Lessio & aliis à se relatis. Negant verò Sanchez loco citato n. 15. Hurtadus de matrim. disp. 23. diff. 3. Prioribus favent verba illa laudati cap. cum cause, cum ibi raptus dicatur, ubi nihil ante de nuptiis agitur. Posterioribus favet ratio, quòd sponsæ libertas per raptum violetur. Tamet enim liberè consenserit in sponsalia, necesse est ut liberè etiam consentiat in matrimonium. Et idèd posterioribus subscribendum censo, saltem pro casu quo iustam habet causam à sponsalibus resistendi.

CAPUT XLI.

Legibus Ecclesiasticis de impedimentis dirimendis etiam heretici usque ad eò ligantur, nisi cum aliquo ejusmodi impedimento matrimonium contrahant, invalidè contrahant.

355 Natalis Alexander l. 2. de matrim. c. 2. a. 2. reg. 8. loquens de matrimonii contractis coram heretico Ministro, vel Laico Magistratu, non servatâ formâ Tridentini, iis in locis, ubi promulgatum est, si solum Concilii Decretum spectetur, matrimonii hujusmodi irrita esse fatetur. Sed si mores (inquit) & usus Ecclesiæ spectentur, quæ matrimonii hereticorum, publicè contracta secundum leges locorum, in quibus heresis regnat, coram heretico Ministro, non rescindit, nec permittit alterutri conjugum, ad fidem Catholicam converteri, ut alterum matrimonium ineat, rata illa esse asserenda est.

356 Ita etiam Tannerus to. 4. disp. 8. q. 3. n. 122. Layman l. 5. tr. 10. p. 2. c. 4. n. 7. Dicastillus de matrim. disp. 3. dub. 10. Henricus Mayer opus. de sponsal. & matrim. n. 70. Joannes Moquetius disput. de nupt. clandest. Scharius apud ipsum Simon Felix in Theobus Friburgi Brigojæ anno 1632. de censuris, Bonagratia Capucinus in disputatione matrimoniorum hereticorum, quam attexit sub Summula selectarum qq. regular. pro eadem opinione referens insuper Urbanum nostrum ab Alesand. Vegam & Veractur, quorum aliqui va-

lere etiam putant matrimonia ab hereticis juxta consuetudinem suam contracta cum impedimento affinitatis in tertio gradu. Imò Henricus Mayer tria dicit: Primum, à vi Decreti Tridentini excipiendos esse hereticos, qui secundum patriæ suæ consuetudinem, in Parochiis etiam in quibus Tridentinum fuit promulgatum, nec testes, nec Parochum adhibent. Secundum, valere nuptias conjugum in heresi educatorum, qui post primas, ob defectum consentis parentum in suo Confessorio recessas, transierunt ad secundas, & postea fide sua jurata, fidem Orthodoxorum sum complexi. Tertium, canones, qui causas matrimoniales foro civili subtrahunt, non extendere se ad casum cum tanta perturbatione Reipublicæ conjunctum, ut ad Magistratus in talibus retinuerit sui disponenti de contractu matrimoniali, & impedimenta ponendi.

Nec aliud sentire videtur Petrus Marchantius 357 Tribun. Sacram. to. 3. tit. 7. q. 4. ubi sic: Advertendum est, in Hollandia, quoad spiritualia, duplicem veluti reperiri Christianam Rempublicam. Alia est pseudo-Ecclesiæ, quæ est hereticorum, & Synagoga Satanae; in qua ritus sacri, & ceremoniæ transtulerunt, vel in politicas sanctiones, vel in adulteros ritus. Unde ut matrimonia non sint clandestina inser eos, vel contrahunt coram Magistratu, vel coram Ministro. Et cum hæc Respublica non tantum sit heretica, sed etiam schismatica, non agnoscent Caput Ecclesiæ, & Vicarium Christi, frustra de legibus Ecclesiæ ab illis servandis disputamus: cum nec Legislatorem agnoscant, sed legem & jus exculserint. Unde sine ex erronea conscientia, sive argumentosa sive etiam dissimulante, & non urgente Ecclesiæ verâ sui præcepta (quæ inusulter illa urgeat) tamquam exleges à lege Ecclesiastica habendâ sunt. Alia est in illis locis Ecclesiæ vera, Catholica Romanae membrum, &c.

Verum hæc Scriptoris acqiescere non possunt. 358 Primum, quia in contrarium est authentica declaratio Congregationis Concilii apud Zyzeum Juris Pontificii novi analyt. enarrat. l. 4. tit. de sponsalibus, quæ perpensis consultationibus Episcopii Tricarcentis, circa formulam matrimoniorum, quæ in partibus Hollandiæ, Zelandiæ, Frieslandiæ contrahuntur, ita censuit.

Primo, ubi Decretum ejusdem Concilii c. 1. sess. 359 24. de reform. matrim. non est publicatum, valere matrimonia contracta abique observatione formæ à Concilio prescriptæ.

Secundo, publicationem presumi, ubi id Decretum fuerit aliquo tempore in Parochia, tamquam Decretum Concilii observatum.

Tertio, hereticos quoque, ubi Decretum dicti cap. 1. est publicatum, teneri talem formam observare; & præterea ipsorum etiam matrimonia, absque forma Concilii, quatenus coram Ministro heretico, vel Magistratu loci contracta, nulla atque irrita esse.

Quarto, ubi etiam constat Decretum Concilii esse publicatum, vel aliquo tempore in Parochia, tamquam Decretum Concilii observatum; sed Parochialis Ecclesiæ, supposito vacans, proprio Parochi careat, & Cathedralis eidem Episcopo, atque Capitulo, habentibus à Concilio facultatem sicuti Sacerdotem ad id delegandi, nulliusque alius ibi sit, qui vices Parochi, vel Episcopi supplet, matrimonium valere abique presentia Parochi servatâ tamen, in eo in quo potest, formâ Concilii, nempe adhibitis saltem duobus testibus.

Quinto, si extant quidem Parochus, & Episcopus, sed, nullo constituto Vicario, interque metra hereticorum lateat, ita ut verè reperitur abinatus sit, vel eodem metu à Divocesi abijt, nec ad alterum sui tutus accessus, validum esse matrimonium contractum abique forma, adhibitis tamen, ut dictum est, duobus testibus.

Quæ

364 Quod verò attinet ad casum specialem, in scripturis ejusdem Nantii contentum, Congregatio ita duxit respondendum. Cum secundum ea que proponuntur, matrimonium fuerit contractum in Parochia, ubi fuerat publicatum dictum Decretum, & extaret in Diocesi Antuerpiensi, cujus erat Parochia, Vicarius, qui, juxta Concilii Decretum, poterat providere. Utique hujusmodi matrimonium, absque forma contractum, esse nullum. Et subscriptum erat, Hieronymus Card. Matr. Facta est illa declaratio 19. Januarii 1603. non in primis hæreseos tumultibus, sed quando jam Gentii rerum poterant. Et videri potest apud Dianam p. 11. tr. 6. ref. 1.

365 Porro Concilium Tridentinum promulgatum fuit anno 1565. de mandato Philippi II. per Margaritam Parmensem. Constat proinde promulgatum fuisse in Hollandia, Zelandia, Frisia, Gueldria, Transfulania, & per totum territorium Ultrajectense, antequam istæ Provincie ab obedientia Regis Catholici defecissent. De quibus Provinciis Joannes Lindebornus in Notis Catecheticis ad matrimonii Sacramentum Catechese c. 1. §. 4. constare dicit, apud se esse exemplar authentici Mandati Frederici Tautenburgii, Archiepiscopi Trajectensis, de 22. Aprilis 1568. quo ad iteratam ejusdem Concilii promulgationem, convocat omnes Prælatos, Abbates, Archidiaconos, Præpositos, Priores, Decanos & Pastores territorii Trajectensis, Hollandiæ, Gueldriæ, Transfulaniæ, Frisiæ. Aditque Lindebornus constare ex litteris (apud se pariter extantibus) Burgesii, tunc Decani Metropolitanæ, postea Tautenburgii in Archiepiscopatu successoris, id quod in Mandato suo Convocatorio Tautenburgius faciendum iniunxerat, factam esse. Denique Joannes Baptista Verjus in Pall. Mission. tr. 13. a. 1. scribit sibi relatum, quod à paucis annis viverent Ultrajecti viri senes, qui à parentibus suis certa dicta promulgationis ibi factæ signa acceperant.

366 Constat proinde ex authentica S. Congregationis declaratione supra relata, irrita esse matrimonia hæreticorum in dictis Provinciis, contracta coram Ministro hæretico, vel Laico Magistrali, non servatâ formâ Concilii Tridentini, præterquam in duobus casibus ibidem exceptis. Si ista sunt irrita, ergo & alia eorumdem matrimonia, contracta cum quolibet alio impedimento dirimente, sive cognationis, etiam spiritualis, sive affinitatis, sive ligaminis, &c. Quæ proinde Petrus Marchantius perperam vult sic irrita esse ac nulla, in ratione Sacramenti, ut tamen valida sint in ratione contractus naturalis & civilis, si nihil habeant contra leges naturales, divinas, & politicas. Cum id æquè contra Ecclesiæ mentem asseratur de matrimoniis hæreticorum, contractis cum aliquo ex dictis impedimentis, quàm de matrimoniis Catholicorum: quandoquidem hæreticorum (utpote baptizatorum) matrimonia, validè contracta, juxta cap. quanto de divortis, æquè sunt Sacramenta, quàm Catholicorum; nec verisimile sit Ecclesiæ tacitè consentire in valorem naturalem civilemque matrimoniorum, à suis infensibilibus pertinacissimisque rebellibus cum aliquo ejusmodi impedimento malitiosè contractorum, magis quàm in naturalem civilemque valorem matrimoniorum, à suis obedientissimis filiis cum aliquo ejusmodi impedimento iugorante contractorum.

367 Secunda ratio, propter quam Scripturis n. 328. relatis acquiescere non possum, est quia hæretici, perinde ut Catholici, legibus Ecclesiasticis tenentur, ut communis & generalis est sententia Doctorum, nominatim Suarez de legib. l. 4. c. 19. n. 3. Cornelii à Lapide in 1. Cor. 15. vers. 12. Cardinalis de Lugo to. 3. in 7. p. disp. 15.

Tom. III.

sect. 7. u. 149. Enimverò absurdissimus ille foret (ait ibidem Cardinalis de Lugo) qui assereret, hæreticos, qui non receperunt leges Ecclesiæ, cui per baptismum incorporati & subjeti sunt, iis non obligari. Nec est ullus Catholicus qui dubitet, ipsos teneri legibus jejuniorum, abstinendarum, festorum, &c. Si autem teneantur legibus Ecclesiæ dirigentibus: eadem ratione tenentur ejusdem legibus irritantibus. Igitur tenentur Ecclesiæ legibus matrimonii impedimenta irritantia statuentibus.

368 Tertia ratio est, quia si Ecclesiasticis legibus matrimonii impedimenta statuentibus non teneantur, idè esset quia earum observantia, per diuturnam consuetudinem contrariam, apud illos defuisset (si enim titulus contrariæ consuetudinis ipsis quoad hoc non patrocinetur, nullus profecto alius patrocinatur) atque contraria hæreticorum consuetudo non eximit ipsos ab obligatione dictarum legum Ecclesiasticarum, sive dirigentium, sive irritantium. Nulla enim consuetudo contraria quemquam eximit, nisi ex rationabiliter præsumpto Ecclesiæ consensu, ut probat Suarez de legib. l. 7. c. 13. fateturque Tannerus loco citato. Ecclesia verò nullo modo præsumitur consentire in illas hæreticorum consuetudines, ex Ecclesiæ contemptu, in camque rebellionem provenientes, nec ob eas ipsos eximere à communibus legibus suis. Cum ex una parte nullus Princeps censetur consentire in ulla rebellionum subditorum suorum consuetudines, legibus à se stabilitis contrarias, neque ullo modo probare earum non observantiam, ex sola rebellionem, Regiæque autoritatis contemptu proveniente, nec denique ob ejusmodi consuetudinem & non observantiam à communibus legibus suis ejusmodi rebelles & contemptores suos eximere. Ex alia parte rationale non sit aliquis eximere ab obedientia propter suam inobedientiam; & hæretici, utpote Ecclesiæ rebelles, atque in sua rebellionem pertinaces, Ecclesiasticæque potestatis contemptores impudentissimi, qui Ecclesiam omni momento perderent si possent, omninò indigni sunt, qui ex sua illa rebellionem, tantoque Ecclesiæ odio & contemptu, magnum illud exemptionis ab Ecclesiasticis legibus, seu dirigentibus, seu irritantibus commodum ex benignitate Ecclesiæ reportent. Ut enim Tridentinum sess. 24. de reform. matrim. c. 5. non est dignus, qui Ecclesiæ benignitatem experietur, & cujus salutaria præcepta temerè contempserit. Et si æquum non est, ut legis sentiat auxilium, qui contemnit legem, juxta illud cap. bone de elect. frustra legis auxilium invocat, qui commisit in legem: similiter æquum non est, ut de Ecclesiæ benignitate reportet exemptionis privilegium, qui Ecclesiam contemnit.

Denique si æquum & rationale non est, præsumere quòd Ecclesia rebelles illos eximat ab obligatione communium legum suarum dirigentium, ob illarum non observantiam, contrariamque consuetudinem ex earumdem contemptu, Ecclesiæque odio proveniente, similiter æquum & rationale non est, præsumere quòd eosdem rebelles & contemptores ob eorum rebellem & contemptricem consuetudinem eximere velit ab obligatione communium legum suarum irritantium, ut satis declaravit per exhibitam authenticam S. Congregationis declarationem.

369 Quarta ratio est, quia consuetudo, que canonice obviat injustis, nullius esse debet momenti, cap. ad nostram de consuetud. Et consuetudo, ex qua destruitur nervus Ecclesiasticæ discipline, irritanda est, cap. cum inter. Et consuetudo, sacris Canonibus inimica, non tam consuetudo, quàm corruptela dicenda est, cap. cum venerabilis cod. tit. Et mala consuetudo, non minus quàm perniciosa

Xxxx

corruptela, radicibus est evellenda, can. mala consuetudo dist. 8. Atqui nullis consuetudinibus magis ista conveniunt, quam illis hæreticorum consuetudinibus, quarum initium & progressus aliam causam non habet, nisi Ecclesiasticæ autoritatis & disciplinæ contemptum, odium, perversissimamque in illam rebellionem. Nimis ergo irrationabile est. quod ejusmodi consuetudines, seu potius corruptelas Ecclesia approbet, vel quod, ob eas, justissimarum, sanctissimarumque legum suarum vim emolliat. Maxime cum istæ hæreticorum consuetudines in sua radice sint hæreticæ, adeoque contrariæ veritati. Consuetudo verò veritati contraria est abolenda, can. si consuetudinem ibidem. Et quia in Evangelio Dominus, ego sum (inquit) veritas; non dixit, ego sum consuetudo, debet consuetudo cedere veritati. . . . Et consuetudinem ratio & veritas semper excludit, can. qui contempta ibidem. Nam consuetudo sine veritate vetustas erroris est. Propter quod, relicto errore, veritas sequenda est, can. consuetudo ibidem. Denique consuetudinum Ecclesiasticarum contemptores coercendi sunt, can. in his dist. 11.

Propterea Lessius in Auctario ad 1. 2. verbo prescriptio, casu 1. & 2. pronuntiat esse certum, quod irrita sint matrimonia hæreticorum cum Ecclesiastico impedimento dirimente contracta. Id que confirmat ex praxi Ecclesiæ: nam (inquit) simul atque ad fidem hæretici convertuntur, eorum matrimonia in gradibus ab Ecclesia prohibitis inita dissolvuntur, ita ut illi etiam qui non coram Parocho, sed coram hæretico Ministro, vel Magistratu contraxerant, dum ad Catholicorum transierunt castra, suum coram Parocho & testibus matrimonium renovarint.

370 Et cui non mirum videatur, quod aliqui ex Patronis contrariæ opinionis dicere ausi sint, rescissis à Consistorio Prædicantium hæreticorum primis nuptiis, ob defectum consensus parentum (quas & rescindunt ob conversionem prioris conjugis ad Catholicam fidem) valere secundas, ab hæreticis contractas vivente priori conjugē. Cum priores, semel consummatæ, jure divino indissolubiles sint, imò vera Sacramenta; polygamiaque eodem jure divino in nova lege non solum illicita sit, sed & prorsus invalida. Quis Prædicantibus hæreticis dedit potestatem rescindendi, quod jure divino irrefcindibile, seu indissolubile est? Non majorem certe potestatem habet hæreticorum Consistorium rescindendi priores nuptias, ob defectum consensus parentum, quam ob conversionem prioris conjugis ad Catholicam fidem.

371 Quid igitur faciendum hæreticis ad fidem convertis, qui secundas nuptias, ob priorum rescissionem ab hæretico Consistorio factam, ut supra contraxerunt? relicto secundo conjugio ad priorem conjugem haud dubiè oportet ipsos redire, & si, in hæresi, matrimonium cum aliquo impedimento dirimente, v.g. consanguinitatis, vel affinitatis, &c. contraxerint, Confessarius, seu alius debet ipsis dispensationem impetrare, eaque impetratâ oportet eos de novo contrahere, servatâ formâ Concilii Tridentini. Quod etiam facere debent, qui in hæresi elandellinè, id est non coram vero Parocho contraxerunt.

372 Nec alicujus momenti est quod objicit Layman, oritura gravissima inconvenientia, si hæretici viderent sua conjugia à nobis reputari illegitima, filioque suos illegitimos, nec admitti ad Ecclesiasticas dignitates, sacrosque Ordines. Hinc enim difficilior evadet conversio ipsorum. Hæretici namque, quamdiu hæretici sunt, parum curant quid Papa de ipsis, eorumque filius judicet. Cum Pontificem usque adeò rideant, totamque Ecclesiam Romanam, ut nihil apud ipsos solemnius, nihil magis decantatum in ipsorum Synodis, libris, suggestis,

quam irrita esse matrimonia, quæ vel ipsi Catholici Imperatores, Reges, Principes, ex Pontificia dispensatione contrahunt in primo gradu affinitatis, & in secundo consanguinitatis. Et cor ipsorum matrimonii favorabiliores esse debent Catholici, quam ipsi favorabiles sint matrimoniis Catholicorum? Quibus hæretici non solum favorabiles non sunt; imò pro irritis habent matrimonia, in territoriis ipsorum contracta aliter quam coram Ministro vel Magistratu. Ad id quod additur conversionem ipsorum ex hoc evasuram difficiliorē. Respondeo nihil minus. Quia certum est Sedem Apostolicam facillimè dispensaturam cum iis qui respicere voluerint, & ad Ecclesiam Matris suæ gremium redire.

CAPUT XLII.

Catholici, qui compelluntur à suis Magistratibus hæreticis, in Hollandia, coram hæretico contrahere Ministros, peccant si pareant huic mandato; licet intendant postea contrahere, vel antea contraxerint coram legitimo Sacerdote.

373 Si hæreticus Minister ibi non concurreret ob causam religionis, sive ut Minister Ecclesiæ ipsorum, sed ob rationem merè politicam, sicut concurrat Magistratus (ut putat noster Stephanus à S. Paulo) id quidem illicitum non foret. Sed ipsum concurrere ut Ministrum Ecclesiæ ipsorum, probat formula à Ministro usurpari solita, de qua Lessius in Auctario ad 1. 2. verbo Catholic. cum hæret. conversatio casu 24. & 25. sic loquitur: *Letta formula, que in Provinciis hæreticis Belgii servatur, ad verbi Ministrum adhiberi ut Ministrum Ecclesiæ, & dare firmitatem matrimonio, & orare super conjuges, & populum hæreticum vocat Ecclesiam Christi, communitatem sanctam, &c.* Et idem coram tali Ministro contrahere, est implicite approbare hæreticorum sectam. Et idem Apostolica Sedes (teste Illustrissimo D. Castelloni in suis Constitutionibus fol. 25.) declarat, omnino esse illicitum, ut Catholici contrahant coram Prædicante Aetholico, eâ conjunctionis formula, que apud ipsos solet usurpari. Hinc volumus (pergit idem Antistes, Sedis Apostolicæ in partibus illis Vicarius Generalis) ut Cooperarii nostri sepe populum doceant, quam sit fides Catholica adversam, ita conjungi, ut si hoc ipsum docere neglexerint, eam incurrant penam, quam divina justitia illis intental specularibus, qui videntes venire gladium, haud inspuerint buccinam.

374 Nec Catholicis grave videri debet dicto mandato non obedire, ob periculum multæ. Cum sciant melius esse multam illam solvere (quæ tamen notabilis esse non solet) quam Deum offendere; temporaliaque æternis à se postponenda esse, sumptumque illum recuperari posse, parcendo sumptibus in luxu, conviviis, &c.

375 Addit Lessius casu 26. Catholicis ordinariè licitum non esse convivium nuptiale hæreticorum suâ præsentia sic honorare, ut conjunctis de eorum conjunctione gratulentur. Cum eorum conjunctiones fornicariæ sint, & nullæ. Quia tamen adire tale convivium alium habet usum, amicitia utique conservationem, corporis refectionem, &c. id non esse per se malum, modò conjunctis non gratulentur, nec munera dent in signum gratulationis. Quia tamen conjunctiones illæ, licet quoad substantiam contractus, & Sacramenti, invalidæ ac nullæ, videntur dici posse validæ quoad effectus civiles, quos suprema Principum, vel Magistratum, auctoritas ipsis tribuit, v.g. quoad hæreditates, & similia merè temporalia: fortasse videbitur non omnino illicitum hoc tentum congratulari.